

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
εκένδρση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

**«Μίλα τη γλώσσα μου, δάσκαλε: Γλώσσα και Εκπαίδευση
(τέλη 19ου-πρώτες δεκαετίες 20ού αι.)»**

Συγγραφή: ΜΑΡΙΑ ΝΕΖΗ

Εφαρμογή: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΥΚΗΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνια 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μίλα τη γλώσσα μου, δάσκαλε: Γλώσσα και Εκπαίδευση (τέλη 19^{ου}-πρώτες δεκαετίες 20^{ου} αι.)

Εφαρμογή σεναρίου

Νικόλαος Κούκης

Δημιουργία σεναρίου

Μαρία Νέζη

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

3^ο Γυμνάσιο Κηφισιάς

Χρονολογία

Από 13-01-2015 έως 17-02-2015.

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Έξι (6) διδακτικές ώρες

Χώρος

Ι. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Π. Εικονικός χώρος: Ψηφιακή τάξη σχολείου (πλατφόρμα moodle)¹ (<http://3gym-kifis.att.sch.gr/eclass>)².

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Αρχικά, τόσο ο εκπαιδευτικός, όσο και οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο εργασίας. Έπειτα, οι μαθητές³ και οι μαθήτριες του συγκεκριμένου τμήματος είχαν ικανοποιητική γνώση της ελληνικής γλώσσας και μπόρεσαν να ανταποκριθούν στις γλωσσικές απαιτήσεις των προτεινόμενων κειμένων. Ακόμη, το εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου είχε τον κατάλληλο εξοπλισμό, δηλαδή, σύστημα διαδραστικού πίνακα και πρόσβαση στο διαδίκτυο. Τέλος, οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με εργαλεία ψηφιακής αφήγησης όπως Word, PowerPoint, Windows Movie Maker.

Πρέπει εδώ να επισημανθεί ότι για τις ανάγκες εφαρμογής του σεναρίου δημιουργήθηκε συγκεκριμένη ενότητα εντός της ψηφιακής τάξης του σχολείου, έλαβαν όλοι οι μαθητές προσωπικό «όνομα χρήστη» (username) και «συνθηματικό» (password) και αφιερώθηκαν δύο διδακτικές ώρες στη γνωριμία και εξοικείωσή τους με τη διαχείριση της ψηφιακής τάξης (πλατφόρμα moodle). Επειδή, μάλιστα, επρόκειτο για μαθητές της τρίτης τάξης του Γυμνασίου, αρκετά εξοικειωμένους με διαδικτυακές εφαρμογές, τα Φύλλα εργασίας αναρτήθηκαν στην ψηφιακή τάξη και δημιουργήθηκε συγκεκριμένος «χώρος μεταφόρτωσης (upload) εργασιών» για κάθε Φύλλο εργασίας, για να αναρτήσουν οι ομάδες τις εργασίες τους στην πλατφόρμα απευθείας και να μη χρειαστεί να τις εκτυπώσουν σε χαρτί.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

¹ Η πορεία εφαρμογής και όλες οι εργασίες των μαθητών βρίσκονται αναρτημένες στον χώρο της ενότητας της ψηφιακής τάξης (πλατφόρμα moodle).

² Βλ. το αρχείο screenshot_1, στον Φάκελο Τεκμηρίων.

³ Στο εξής το αρσενικό γραμματικό γένος (π.χ. οι μαθητές) περιλαμβάνει και το θηλυκό για λόγους οικονομίας και αποφυγής επαναλήψεων.

Το σενάριο στηρίζεται

Μαρία Νέζη, *Μίλα τη γλώσσα μου, δάσκαλε: Γλώσσα και Εκπαίδευση (τέλη 19^{ου}-πρώτες δεκαετίες 20^{ου} αι.)*, Νεοελληνική Λογοτεχνία Α΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου της σχολικής χρονιάς 2014-2015 στο πλαίσιο του μαθήματος των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ΄ Γυμνασίου.

Επειδή σαφές στόχος του συνταγμένου σεναρίου ήταν η οργάνωση ενός δικτύου παλαιότερων κειμένων που αναπαριστούν τη σχολική ζωή από τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, ώστε οι νεαροί αναγνώστες να προσεγγίσουν κείμενα παλαιότερων εποχών προκειμένου να διευρύνουν την αναγνωστική εμπειρία τους και να ενισχύσουν το πολιτισμικό τους κεφάλαιο, επιχειρώντας ως μικροί ιστορικοί ερευνητές να ανασυστήσουν το ιστορικό περιεχόμενο αναφοράς και αξιοποιώντας μαθησιακούς πόρους και εργαλεία, καταβλήθηκε προσπάθεια να μην υπάρξουν σημαντικές παρεκκλίσεις της εφαρμογής σε σχέση με τον σχεδιασμό.

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου, εξαιτίας του ωρολογίου προγράμματος, δεν τηρήθηκε η κατανομή σε δίωρα αλλά πραγματοποιήθηκαν έξι συναντήσεις της μιας διδακτικής ώρας.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η παρούσα εφαρμογή, ακολουθώντας το σκεπτικό του συνταγμένου σεναρίου, θεωρεί ότι η ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων παλαιότερων εποχών, στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας, συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων πολιτισμικού

γραμματισμού εκ μέρους των νεαρών αναγνωστών. Μέσα από την εφαρμογή της συγκεκριμένης διδακτικής πρότασης συγκροτήθηκε ένα δίκτυο κειμένων με στόχο την ανασύσταση και κατανόηση μιας παλαιότερης εποχής. Καταβλήθηκε, επομένως, προσπάθεια να υποκινηθούν οι νεαροί αναγνώστες να διαλεχθούν αποτελεσματικά με το κείμενο και να ανασυστήσουν το περιεχόμενο με τρόπο ενεργητικό, μέσα από διαδικασίες διερευνητικής μάθησης και δημιουργικής γραφής.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να γνωρίσουν λογοτεχνικά κείμενα που αποκαλύπτουν πληροφορίες για το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας κατά τα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα,
- να γνωρίσουν πρόσωπα και γεγονότα που συνδέονται με τους αγώνες για την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας και τον εκσυγχρονισμό στην εκπαίδευση στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να γνωρίσουν τα κειμενικά χαρακτηριστικά λογοτεχνικών και άλλων κειμενικών ειδών όπως: διήγημα, μυθιστόρημα, επιστολή,
- να γνωρίσουν το χιούμορ, τη σάτιρα, την ειρωνεία που διαπερνά τα κείμενα και να αποκωδικοποιούν τους τρόπους τους.

Γραμματισμοί

Επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- να είναι σε θέση να επιλέγουν πληροφορίες μέσα από το λογοτεχνικό κείμενο, να συσχετίζουν δεδομένα και να συνάγουν συμπεράσματα,

- να ασκηθούν σε δεξιότητες συνεργατικής παραγωγής αφηγηματικού πολυτροπικού λόγου.

Διδακτικές πρακτικές

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου ο εκπαιδευτικός με τις κατάλληλες παρεμβάσεις επιχείρησε να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των μαθητών για το ζητούμενο της αναγνωστικής περιπέτειας. Αξιοποίησε βίντεο από το YouTube προκειμένου να διευρύνει τις πολιτισμικές τους προσλαμβάνουσες, χρησιμοποίησε συζήτηση που στηρίχθηκε σε στοχευμένες ερωτήσεις και κατευθυνόμενο διάλογο, καθώς επίσης και τη μέθοδο της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας.

Οι μαθητές εργάστηκαν σε πέντε ομάδες των πέντε μελών. Η επιλογή αυτή εξυπηρέτησε την ενεργητική εμπλοκή τους στη μαθησιακή διαδικασία, δημιούργησε ένα περιβάλλον αλληλοϋποστήριξης και γόνιμου διαλόγου που προώθησε τη διδασκαλία και την παραγωγή γνώσης. Οι μαθητές εργάστηκαν με βάση τις προτεινόμενες εργασίες που είχαν αναρτηθεί εκ των προτέρων στον χώρο του μαθήματος εντός της ψηφιακής τάξης του σχολείου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Σύμφωνα με το συνταγμένο σενάριο διδασκαλίας αφετηρία της συγκεκριμένης διδακτικής πρότασης υπήρξε το εικαστικό και λεκτικό υλικό του τόμου με τίτλο *Από το κοντύλι στον υπολογιστή*, το οποίο ανασυνθέτει με τρόπο γοητευτικό το μωσαϊκό του παρελθόντος της νεοελληνικής εκπαίδευσης. Ακόμη, το συγκεκριμένο συνταγμένο σενάριο αφιερώνεται από τη δημιουργό του «σε όλους εκείνους τους δασκάλους, επιφανείς ή αφανείς, που με τη δράση τους προωθούν μεταρρυθμίσεις στον χώρο του σχολείου, μιλώντας τη γλώσσα των μαθητών/τριών τους».

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με το [Νέο Πρόγραμμα Σπουδών](#) για τη Λογοτεχνία, η ενότητα «Σχολική ζωή» αποτελεί αντικείμενο επεξεργασίας από τους μαθητές της Α΄ τάξης του Γυμνασίου. Ωστόσο, επειδή το ύφος και η γλώσσα των επιλεγμένων κειμένων εκτιμήθηκε ότι θα δυσκολέψει τους μαθητές της Α΄ τάξης, το συνταγμένο σενάριο παραμετροποιήθηκε και εφαρμόστηκε σε τμήμα της Γ΄ τάξης του Γυμνασίου.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ αποτέλεσε ένα κομβικό σημείο για τη συγκεκριμένη εφαρμογή. Οι μαθητές εργάστηκαν κατά κύριο λόγο στο εργαστήριο πληροφορικής με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή της ομάδας τους και όλο το υλικό που χρειάστηκαν για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων τους υπήρχε αναρτημένο σε συγκεκριμένη ενότητα της ψηφιακής τάξης του σχολείου (πλατφόρμα moodle), ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτό και από το σπίτι τους. Τα μέλη των ομάδων συνεργάστηκαν σε μεγάλο βαθμό και εκτός διδακτικής ώρας, καθώς μέσα στις υποχρεώσεις τους ήταν όχι να παραδώσουν απλώς τις εργασίες τους σε έντυπη ή/και ψηφιακή μορφή αλλά να τις αναρτήσουν σε συγκεκριμένο χώρο εντός της ψηφιακής τάξης. Έτσι, προκειμένου να οριστικοποιήσουν τη μορφή των εργασιών τους, τα μέλη των ομάδων επικοινωνούσαν κατά τις απογευματινές ώρες, συνεργάζονταν και στη συνέχεια, ένα από αυτά αναρτούσε την τελική μορφή της εργασίας στην ψηφιακή τάξη.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Α΄ Γυμνασίου

Νίκος Καζαντζάκης, [«Η Νέα Παιδαγωγική»](#)

ΚΝΑ Γ΄ Γυμνασίου

Ανδρέας Λασκαράτος, [«Ο κακός μαθητής»](#)

ΚΝΑ Β' Λυκείου

Ιωάννης Κονδυλάκης, [«Ο Πατούχας»](#) (Α' απόσπασμα)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός των σχολικών εγχειριδίων

Γεώργιος Βιζυηνός, *Διατί η μηλιά δεν έγινε μηλέα* (1885). [Σύντομο αυτοβιογραφικό διήγημα που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Εβδομάς* στις 27 Ιανουαρίου 1885].

Αλέξανδρος Δελμούζος, [Πώς έγινα δάσκαλος]. *Γράμμα σ' ένα φίλο μου* (1921). Στο *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Γυμνασίου*, Ν. Γρηγοριάδης, Δ. Καρβέλης, Χ. Μηλιώνης, Κ. Μπαλάσκας & Γ. Παγανός, 45-47. Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2000.

Άντον Τσέχοφ, [«Μαθητική περιπέτεια»](#). Στο *Διηγήματα*, μτφρ Κ. Σιμόπουλος, Αθήνα: Βιβλιοθήκη για όλους, 1968.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Η εφαρμογή του σεναρίου άρχισε στις 13/01/2015 στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Οι μαθητές χωρίστηκαν σε πέντε (5) ομάδες, οι οποίες αποτελούνταν από πέντε μέλη. Ο εκπαιδευτικός, αρχικά, περιέγραψε τι ακριβώς έπρεπε να κάνουν οι μαθητές στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εφαρμογής και εξήγησε με ποιο τρόπο έπρεπε να εργαστούν οι ομάδες.

Η πρώτη διδακτική ώρα ξεκίνησε με τον προσδιορισμό του θέματος που θα απασχολούσε τις ομάδες των μαθητών κατά τις επόμενες συναντήσεις. Ο εκπαιδευτικός ξεκίνησε θέτοντας τα ερωτήματα: «Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ταυτότητας του εκπαιδευτικού συστήματος στα τέλη του 19^{ου}-αρχές 20^{ου} αιώνα;», «Πόσο απέχει από τη σύγχρονη εκπαιδευτική πραγματικότητα;» και «Γιατί μπορεί να μας ενδιαφέρει σήμερα;».

Για να βοηθήσει τους μαθητές να αποκτήσουν περισσότερες παραστάσεις για την εικόνα του σχολείου κατά την εποχή που επρόκειτο να διερευνηθεί, ο εκπαιδευτικός πρόβαλε στον διαδραστικό πίνακα του εργαστηρίου πληροφορικής ένα

[ψηφιακό αφήγημα](#) από το YouTube. Κάλεσε τους μαθητές να καταθέσουν τις εντυπώσεις τους αναφορικά με «την εμφάνιση μαθητών και εκπαιδευτικών, τον τρόπο χωροταξικής οργάνωσης των αιθουσών, τα σχόλια του κειμένου σχετικά με τον ρόλο του δασκάλου και του βιβλίου στη μαθησιακή διαδικασία, τον τρόπο που μαθαίνουν τα παιδιά, τον σκοπό της εκπαίδευσης». Έτσι, ξεκίνησε και αναπτύχθηκε συζήτηση σχετικά με τα χαρακτηριστικά του σχολείου εκείνης της εποχής.

Στη συνέχεια, οι ομάδες άνοιξαν το [Φύλλο Εργασίας 1](#), στο οποίο υπάρχει η εικόνα «Μαθητής με πηλίκιο» (1894), με αφορμή την οποία κλήθηκαν να μιλήσουν με τη φωνή του μικρού μαθητή σε πρώτο πρόσωπο και να περιγράψουν τη ζωή του στο σχολείο. Στη δεύτερη δραστηριότητα του [Φύλλου Εργασίας](#) ζητήθηκε από τους μαθητές να συνθέσουν δικό τους κείμενο με θέμα «Αν ο μικρός μαθητής της φωτογραφίας ταξίδευε στον χρόνο ποια εντύπωση θα του προκαλούσε το σύγχρονο σχολείο; Τι έχει αλλάξει ή δεν έχει αλλάξει;»⁴.

2^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Η εφαρμογή του σεναρίου συνεχίστηκε στις 16/01/2015 στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Αρχικά, οι ομάδες έκαναν είσοδο στην ψηφιακή τάξη με τους κωδικούς ενός εκ των μελών τους και, επιλέγοντας τον υπερσύνδεσμο που υπήρχε στην ενότητα της δεύτερης διδακτικής ώρας, διάβασαν στην ομάδα το απόσπασμα από το πεζογράφημα του Νίκου Καζαντζάκη *Αναφορά στον Γκρέκο* που βρίσκεται στο σχολικό εγχειρίδιο της Α΄ Γυμνασίου με τίτλο [«Η Νέα Παιδαγωγική»](#). Η επιλογή να διαβάσουν το απόσπασμα οι μαθητές ως ομάδα και να μην το διαβάσει ο εκπαιδευτικός ή κάποιος από τους μαθητές έγινε, επειδή η ανάγνωση ενός κειμένου σε μεγάλο βαθμό αποτελεί και κάποιου είδους ερμηνεία του. Σε όποια σημεία χρειάστηκε η παρέμβαση/βοήθεια του εκπαιδευτικού για τη γλωσσική εξομάλυνση του κειμένου, δόθηκαν από αυτόν οι απαραίτητες διευκρινίσεις.

⁴ Βλ. την ενδεικτική εργασία μιας ομάδας στο αρχείο [fyllo_ergasias_1_omada_p.doc](#), στον Φάκελο Τεκμηρίων.

Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης, ο εκπαιδευτικός επιχείρησε να διερευνήσει τις απόψεις των μαθητών, θέτοντας το ερώτημα «Πώς σας φάνηκε το κείμενο», χωρίς να σχολιάσει τις απαντήσεις των παιδιών. Βέβαια, παρά το γεγονός ότι αναμενόταν, σύμφωνα και με το αρχικό συνταγμένο σενάριο, κάποιοι από τους μαθητές να θέλουν να μοιραστούν την εμπειρία τους από την πρώτη μέρα στο Γυμνάσιο και να προβάλουν δικά τους βιώματα, κάτι τέτοιο δεν έγινε.

Στη συνέχεια, ο εκπαιδευτικός έθεσε το ερώτημα: «Ποια στοιχεία του κειμένου σας κάνουν να υποθέσετε πως πρόκειται για την αυθεντική φωνή ενός παιδιού που ζει στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και αφηγείται την πρώτη μέρα του στο σχολείο;». Τους κάλεσε να εντοπίσουν στο κείμενο σημεία/χωρία που επιβεβαιώνουν την υπόθεσή τους. Ακολούθησε σύντομη συζήτηση με αφορμή τα ευρήματα και τις απόψεις των μαθητών.

Προς το τέλος της διδακτικής ώρας, ο εκπαιδευτικός ζήτησε από τους μαθητές να ασχοληθούν με το [Φύλλο Εργασίας 2](#) ανά ομάδα. Σύμφωνα με το Φύλλο εργασίας, οι μαθητές κλήθηκαν με σημείο αναφοράς το απόσπασμα με τίτλο «Νέα Παιδαγωγική», να εντοπίσουν στο κείμενο τον τόπο, τον χρόνο, τα πρόσωπα, το βασικό πρόβλημα που έχει να λύσει ο πρωταγωνιστής, τους τρόπους με τους οποίους επιχειρείται να δοθεί λύση (δράση), το αποτέλεσμα των ενεργειών των προσώπων, όσον αφορά στο βασικό πρόβλημα, την τελική λύση, αν υπάρχει ή δεν υπάρχει. Ως δεύτερη δραστηριότητα τους ζητήθηκε να επισημάνουν κάποιες ομοιότητες και διαφορές του σχολείου και της σχολικής ζωής της εποχής εκείνης με τη σημερινή εποχή⁵.

3^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Η τρίτη συνάντηση με το συγκεκριμένο τμήμα, στο πλαίσιο εφαρμογής του σεναρίου, έγινε στις 20/01/2015 στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Ζητήθηκε από κάθε ομάδα να διαβάσει από ένα κείμενο (όπως οριζόταν στο [Φύλλο Εργασίας 3](#)) και

⁵ Βλ. την ενδεικτική εργασία μιας ομάδας ό.π. στο αρχείο fyllo_ergasias_2_omada_s.doc

να παρουσιάσει την απάντησή της (στην αίθουσα διδασκαλίας) κατά την επόμενη διδακτική ώρα. Η εργασία της κάθε ομάδας δόθηκε η δυνατότητα να ολοκληρωθεί και μετά το πέρας της συγκεκριμένης διδακτικής ώρας, ωστόσο, η μεταφόρτωση (upload) της παραδοτέας εργασίας έπρεπε να γίνει οπωσδήποτε πριν την επόμενη διδακτική ώρα⁶.

4^η ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Η επόμενη συνάντηση με τους μαθητές, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εφαρμογής, πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα διδασκαλίας στις 27/01/2015. Κατά τη διάρκεια της διδακτικής αυτής ώρας έλαβε χώρα η παρουσίαση της εργασίας της κάθε ομάδας στην ολομέλεια της τάξης. Μετά την παρουσίαση έγινε συζήτηση για την εκπαιδευτική πραγματικότητα που αποκαλύπτεται από τα λογοτεχνικά έργα της εποχής (τέλη 19^{ου}-αρχές 20^{ου} αιώνα), σε σχέση με τη σύγχρονή μας εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Το αξιοσημείωτο στο σημείο αυτό της εφαρμογής είναι πως από τις ομάδες των μαθητών συμμετείχαν ενεργά στη συζήτηση μερικά μόνο μέλη των ομάδων και όχι όλα. Αυτό κατέστησε σαφές πως στις ομάδες δεν εργάστηκαν όλοι το ίδιο, ούτε βοήθησαν όλοι για το τελικό παραδοτέο της εργασίας. Παρατηρήθηκε, δηλαδή, κάτι συνηθισμένο σε τέτοιου είδους διδακτικές προσεγγίσεις: μερικοί μαθητές επωμίζονται την ευθύνη για την ολοκλήρωση και την παράδοση των εργασιών και κάποιιοι άλλοι επαναπαύονται και να μη βοηθούν καθόλου την ομάδα. Για τον λόγο αυτό εκφράστηκαν και κάποια παράπονα, κατά τη διάρκεια αυτής της διδακτικής ώρας, από τους αρχηγούς των ομάδων για την περιορισμένη ή ανύπαρκτη βοήθεια που προσέφεραν κάποια από τα μέλη των ομάδων.

⁶ Βλ. την ενδεικτική εργασία μιας ομάδας ό.π. στο αρχείο fyllo_ergasias_3_omada_s.doc.

5^η ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Η εφαρμογή του σεναρίου συνεχίστηκε στις 06/02/2015 στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου. Ο εκπαιδευτικός εξήγησε στους μαθητές ότι δουλεύοντας πάλι σε ομάδες θα επιχειρούσαν, κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης διδακτικής ώρας, να γίνουν ιστορικοί ερευνητές και να διερευνήσουν τις ιστορικοκοινωνικές συνθήκες στις οποίες αναφέρεται ο κόσμος των κειμένων που μελέτησαν. Για τον λόγο αυτό όλες οι ομάδες άνοιξαν το [Φύλλο Εργασίας 4](#) και άρχισαν να αναζητούν υλικό στο διαδίκτυο. Καμιά ομάδα δεν ολοκλήρωσε την αναζήτηση και αξιολόγηση του υλικού εντός της διδακτικής ώρας, επομένως, η ολοκλήρωση της εργασίας συμφωνήθηκε να γίνει με συνεργασία των μελών των ομάδων εκτός σχολικού ωραρίου⁷.

6^η ώρα (αίθουσα διδασκαλίας)

Η τελευταία συνάντηση στο πλαίσιο της παρούσας εφαρμογής πραγματοποιήθηκε στην αίθουσα διδασκαλίας στις 17/02/2015. Εκεί οι ομάδες παρουσίασαν τις εργασίες τους στην ολομέλεια της τάξης. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης αλλά και μετά το πέρας της, διεξήχθη συζήτηση τόσο για αυτά που ανέδειξαν οι εργασίες των ομάδων, όσο και για τη συνολική εμπειρία της προσέγγισης του μαθήματος των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας μέσα από τις νέες τεχνολογίες.

Δυο βασικά συμπεράσματα που εξήχθησαν από το σύνολο της διαδικασίας αλλά και από τις απόψεις των εμπλεκόμενων μαθητών αφορούν στην ψηφιακή τάξη και στον τρόπο λειτουργίας των ομάδων. Από τη μια, λοιπόν, η ψηφιακή τάξη, η ανάρτηση όλου του υλικού και των Φύλλων Εργασίας αλλά και η ανάρτηση των εργασιών από τους ίδιους τους μαθητές σε αυτήν φάνηκε ότι ενθουσίασε τους μαθητές, οι οποίοι ζήτησαν να επαναληφθεί αντίστοιχη εφαρμογή. Από την άλλη, όμως, πολλά υπήρξαν και τα παράπονα για τη σύνθεση των ομάδων και την αδιαφορία κάποιων μελών να συνεισφέρουν στην ολοκλήρωση των ανά διδακτική

⁷ Βλ. την ενδεικτική εργασία μιας ομάδας ό.π. στο αρχείο fyllo_ergasias_4_omada_k.ppt.

ώρα εργασιών. Έτσι, παρά το γεγονός ότι προτάθηκε η συνέχιση της διδασκαλίας του μαθήματος με τη συνδρομή της ψηφιακής τάξης, οι αρχηγοί, κυρίως, των ομάδων επεσήμαναν πως πρέπει να υπάρχει μεγάλη προσοχή στη σύνθεση των ομάδων και μεγαλύτερος έλεγχος της συνεισφοράς του κάθε μέλους στις όποιες εργασίες πραγματοποιούν και αναρτούν οι ομάδες.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Τα φύλλα εργασίας που ακολουθούν αναρτήθηκαν εντός της ψηφιακής τάξης πριν την έναρξη της εφαρμογής του σεναρίου και χρησιμοποιήθηκαν όπως ακριβώς περιγράφεται πιο πάνω στην ενότητα Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Δραστηριότητα 1 (15 λεπτά)

Α) Παρατηρώντας **στοιχεία της φωτογραφίας** σε συνδυασμό με τη χρονολογία που αναγράφεται στη λεζάντα και αξιοποιώντας τις γνώσεις σας από την προηγούμενη συζήτηση σχετικά με **την εμφάνιση μαθητών και εκπαιδευτικών, τον τρόπο οργάνωσης των αιθουσών, τον ρόλο του δασκάλου και του βιβλίου στον τρόπο που μαθαίνουν τα παιδιά, προσπαθήστε να μιμηθείτε τη φωνή του μικρού ήρωα και σε πρώτο πρόσωπο να περιγράψετε τη ζωή του στο σχολείο.**

Μαθητής με πηλίκιο (1894)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Δραστηριότητα 1 (10 λεπτά)

Με σημείο αναφοράς το απόσπασμα του μυθιστορήματος του Ν. Καζαντζάκη «Νέα Παιδαγωγική», να εντοπίσετε στο κείμενο:

- τον τόπο,
- τον χρόνο,
- τα πρόσωπα,
- το βασικό πρόβλημα που έχει να λύσει ο πρωταγωνιστής,
- τους τρόπους με τους οποίους επιχειρείται να δοθεί λύση (δράση),
- το αποτέλεσμα των ενεργειών των προσώπων, όσον αφορά στο βασικό πρόβλημα, την τελική λύση, αν υπάρχει ή δεν υπάρχει.

Δραστηριότητα 2 (10 λεπτά)

Επισημαίνετε κάποιες ομοιότητες και διαφορές του σχολείου και της σχολικής ζωής της εποχής εκείνης με τη σημερινή εποχή:

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Εισαγωγή

Στο απόσπασμα του Νίκου Καζαντζάκη «Νέα Παιδαγωγική» που διαβάσαμε ο αφηγητής γράφει: «Από το Δημοτικό Σκολεϊό απομένει ακόμα στη θύμησή μου ένας σωρός παιδικά κεφάλια, κολλητά το ένα πλάι στο άλλο, σαν κranία·τα πιο πολλά θα 'χουν γίνει κranία. Μα απάνω από τα κεφάλια αυτά απομένουν μέσα μου αθάνατοι οι τέσσερις δασκάλοι». Μήπως **υπερβάλλει** ο αφηγητής στη Νέα Παιδαγωγική όταν περιγράφει τις αναμνήσεις του από το δημοτικό; **Πώς παρουσιάζουν το σχολείο της εποχής εκείνης άλλοι δημιουργοί;**

Αποστολή

Δουλειά μας είναι να διερευνήσουμε όψεις της σχολικής ζωής και σε άλλα λογοτεχνικά κείμενα που αναφέρονται στη χρονική περίοδο του δεύτερου μισού του 19^{ου} αιώνα έως τις αρχές 20^{ου} αιώνα, για να διαπιστώσουμε αν ο αφηγητής στη «Νέα

Παιδαγωγική» υπερβάλλει ή απλά περιγράφει τη σχολική πραγματικότητα εκείνης της εποχής.

Διαδικασία

Για να φέρουμε σε πέρας την αποστολή μας δουλεύουμε ανά ομάδα στους Η/Υ.

Αρχικά διαβάζουμε τα ακόλουθα κείμενα:

Ομάδα 1: «[Ο κακός μαθητής](#)» του Ανδρέα Λασκαράτου

Ομάδα 2: «[Ο Πατούχας](#)» του Ιωάννη Κονδυλάκη

Ομάδα 3: «[Διατί η μηλιά δεν έγινε μηλέα](#)» του Γεωργίου Βιζυηνού

Ομάδα 4: «[Πώς έγινα δάσκαλος](#)» του Αλέξανδρου Δελμούζου

Ομάδα 5: «[Μαθητική περιπέτεια](#)» του Άντον Τσέχοφ

Διαβάζουμε με προσοχή και τα κείμενα και αναζητούμε τις λέξεις που δεν γνωρίζουμε στο [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) ή στην [Επιτομή του Λεξικού της Μεσαιωνικής Ελληνικής Δημόδου Γραμματείας \(1100-1669\)](#) του Εμμανουήλ Κριαρά.

Εντοπίζουμε στα κείμενα που διαβάζουμε **τον χρόνο, τον τόπο και τα πρόσωπα της δράσης.**

Εντοπίζουμε τον αφηγητή του κειμένου. Αφηγείται **σε πρώτο πρόσωπο** κάποιος από τους ήρωες τις αναμνήσεις του από το σχολείο ή τις «περιπέτειες» του στο σχολείο; Αφηγείται **ένα τρίτο πρόσωπο** μια ιστορία ή περιγράφει έναν ανθρώπινο τύπο;

Κατά την επόμενη διδακτική ώρα θα παρουσιάσουμε την εργασία μας στην ολομέλεια της τάξης. Δεν ξεχνάμε πως το ζητούμενο της εργασίας είναι:

Μήπως **υπερβάλλει** ο αφηγητής της «Νέας Παιδαγωγικής» όταν περιγράφει τις αναμνήσεις του από το δημοτικό; **Πώς παρουσιάζουν το σχολείο της εποχής εκείνης άλλοι δημιουργοί;**

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4

Τα ιδρυτικά μέλη του Εκπαιδευτικού Ομίλου: Αλέξανδρος Δελμούζος, Δημήτρης Γληνός και Μανώλης Τριανταφυλλίδης σε φωτογραφία του 1915. Αθήνα, Φωτογραφικό Αρχείο Ε.Λ.Ι.Α. © Ελληνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο, Αθήνα.

Εισαγωγή

Σε αυτήν την ώρα θα γίνουμε ιστορικοί ερευνητές και θα διερευνήσουμε τις ιστορικοκοινωνικές συνθήκες στις οποίες αναφέρεται ο κόσμος των κειμένων στο εργαστήριο της πληροφορικής.

Αποστολή

Αποστολή μας είναι όχι απλά να συγκεντρώσουμε πληροφορίες για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα-αρχές του 20^{ου} αλλά να επιλέξουμε εκείνες τις πληροφορίες που θεωρούμε κατάλληλες για τους συμμαθητές μας, προκειμένου να καταλάβουν καλύτερα το σχολείο μέσα στο οποίο «παιδεύονταν» οι μικροί ήρωες των λογοτεχνικών κειμένων. Θα δημιουργήσουμε μια παρουσίαση (Word ή PowerPoint) με το υλικό που θα επιλέξουμε, θα αξιολογήσουμε και θα αξιοποιήσουμε.

Διαδικασία

Δουλεύουμε ανά ομάδες στους σταθμούς εργασίας (Η/Υ).

Αναζητούμε πληροφοριακό υλικό στις διευθύνσεις:

http://www.fhw.gr/chronos/12/gr/1833_1897/society/institutions/04.html

http://www.fhw.gr/chronos/12/gr/1833_1897/civilization/language/02.html (Το γλωσσικό ζήτημα)

http://www.fhw.gr/chronos/12/gr/1833_1897/civilization/sources/03.html

<http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/society/language/index.html> (1897-1922)

<http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/civilization/institutions/index.html> (Εκπαιδευτικός όμιλος)

<http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/civilization/institutions/02.html> (Παρθεναγωγείο Βόλου)

<http://www.fhw.gr/chronos/13/gr/civilization/institutions/03.html> (Μεταρρυθμίσεις)

http://www.fhw.gr/chronos/14/gr/1923_1940/civilization/institutions/02.html (Η δράση του Εκπαιδευτικού Ομίλου στα χρόνια του Μεσοπολέμου)

Καταγράφουμε τις πληροφορίες που φωτίζουν τόσο το κείμενο της «Νέας Παιδαγωγικής» όσο και το άλλο κείμενο που διαβάσαμε. Δημιουργούμε ένα αρχείο είτε με Επεξεργαστή Κειμένου είτε με Λογισμικό Δημιουργίας Παρουσιάσεων αξιοποιώντας και εικονιστικό υλικό τόσο από τους συγκεκριμένους ιστοχώρους όσο και από τον ιστότοπο www.elia.org.gr. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε φωτογραφικό και άλλο υλικό και από το βιβλίο.

Αξιολόγηση

Η δουλειά σας θα αξιολογηθεί θετικά στον βαθμό που ολοκληρωθεί έγκαιρα και που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των συμμαθητών σας, όσον αφορά στην κατανόηση των κειμένων.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου φάνηκε πως οι μαθητές αντιμετώπισαν με θετικό τρόπο την «ανατροπή» στον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος, με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Επειδή, όμως, αναδείχθηκαν κάποια προβλήματα στον τρόπο λειτουργίας των ομάδων, σε επόμενη εφαρμογή θα μπορούσε να γίνει διαφορετική διάρθρωση των Φύλλων Εργασίας, ώστε να είναι εξ αρχής αποσαφηνισμένο το τι θα πράξει κάθε μέλος της κάθε ομάδας, για να είναι ευκολότερη και η αξιολόγησή του από τον εκπαιδευτικό. Ακόμη, θα μπορούσε όλο το αναρτημένο στην ψηφιακή τάξη υλικό να έχει αναρτηθεί στο περιβάλλον μιας ιστοεξερεύνησης (WebQuest), για να γνωρίσουν οι μαθητές και αυτήν την πορεία προσέγγισης της μαθησιακής διαδικασίας.

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου δεν παρουσιάστηκαν δυσκολίες, γιατί εξ αρχής διασφαλίστηκε η δυνατότητα συνάντησης με τους μαθητές στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

—